

Ye Ju Alué Apeli Napu Pablo Osele Alué Ralámuli napu Ebeso Ejperégame Nílige

Kuira 'emi ralámuli suwábaga Ebeso ejperégame napu ekí Onorúgame oyérame ju.

¹ Ne Páulo osé ne suwábaga ralámuli Onorúgame oyérame alé Ebeso rewégichi ejperégame, alé Ebeso we'ká riógichi, alué napu 'la bijhígime ju Kristo Esusi ra'ichálila. Neka julárigame ju Kristo Esúsité napurigá ne nulame níkala aleké nila nóchali.

² Neka najkíba napurigá Onorúgame ramué o'nola 'lige Esukristo napu ramué nuleme ju 'we 'la semáriga ganíliga etesa 'la kápá suwábaga 'emi ralámuli, 'lige napurigá 'la ganíliga ejperélamala 'emi.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo wa'lú cheliera i'líme ko Onorúgame

³ Onorúgameka 'we a'lá nejkúrame ju, alué napu ju Esukristo O'nola, 'lige nejile bo'né alawala ramué gu'íriga. Alarigá gatele Onorúgame napu'lige julasa Kristo jena gawichí. 'Lige alekeri wa'lú cheliera i'líme júkuru Onorúgame.

⁴ Bajchabé ta'chó newá gawí, bo'né Onorúgame 'nátalige ramué wanápamia napurigá tabilé chátiri alawégame niwa ramué napurigá 'la bi'lepi 'nátili 'nátame niwa ramué alué 'yuga. Onorúgame 'ma 'la 'nátalige

⁵ napurigá bo'né 'kúchila niraga niwa ramué. Alueka Esukristo júlale napurigá alué 'símala gatea napurigá najkí bo'né Onorúgame.

⁶ Alekeri 'we 'la semáriga ra'ichalia Onorúgame olagá, 'we 'la nejkuro ajtigórikábá ramué na'temaka. Onorúgameka Kristo júlale, alué napu bo'né 'we galegá eté.

⁷ Onorúgameka 'we galé ramué, 'lige ramué buyánale alé resítiri bowechi bo'né Inolá júliga napurigá me'liboa, 'lige alué Onorúgame Inolá mukule bilena gulusichi chujkugá ramué alawala bi'wigá, 'lige 'ma e'kale ramué. Onorúgameka 'we 'la nejkúríme ju.

⁸ Alueka 'we 'la machiri ramué 'we 'la galeo ramué, 'we 'la ma'chígime nérékuru napugiti nejime 'we 'la 'nátali napurigá 'la rejchirúgame niwa.

⁹ Onorúgameka 'we 'la machírile ramué napu sineko tabilé machime nírige. Alueka bo'né 'we a'lá sébili olagá machiri ramué chieri ko alué Kristo.

¹⁰ Onorúgameka 'we 'la sébali olámala napu 'nátalige 'we 'ya. Napu'lige sebasa raweli, Onorúgameka Kristo ajchámala napurigá nulame níkala, a'lige Kristo bi'neli neyúriga Wa'lula Nulame níkala jena wijchimoba 'lige 'pa rewagachi.

¹¹ Onorúgameka 'we 'la wanápalige ramué napurigá ramué nochawa alué Onorúgame nila nóchali. Onorúgameka 'ma alarigá 'nátalige 'la sébali olame ju Onorúgame apiépiri nóchali napu sébali olánili.

¹² Alarigá gatele bo'né Onorúgame napurigá 'la ma'chígime nélélamala 'la semáriga nejkúríme ko

Onorúgame, 'la ma'chígime nélélamala napugiti ramué 'we 'la semáriga ra'icha mochímempá Onorúgame olagá, alekeri gite mochiárigime niru ramué, ramué nírigime napu bajchá bijchíguru Kristo nila ra'íchali.

¹³ Émika 'we 'la gepule alué a'lala ra'íchali napu 'we 'la bijchiá ju alué ra'íchali, 'lige Kristo gite 'la Onorúgame oyérame ju 'emi, 'lige Onorúgame Alawala alawégame ju 'emi, alué alawá napu Onorúgame nejímoríle.

¹⁴ Ramué napu 'la alawégame niru Onorúgame Alawala 'we 'la machiaa 'la naréputi ko napu Onorúgame nejímoríle bilé rawé napu'lige 'ma 'la buinasa suwábaga bo'né 'kúchila alé resítiri bowé bo'ígichi, napurigá 'we 'la semáriga ra'icha mochímala Onorúgame 'kúchila Onorúgame olagá.

Jena ruwimela Páulo tániligo Onorúgame napurigá 'we 'la 'nátili 'yámala alué napu 'la Onorúgame oyérame ju

¹⁵ Neka alekeri yeti akegá 'we 'la machí 'emi 'we 'la bijchígime ko Esusi ko wa'lula nulame 'lige 'emi 'we galeo suwábaga napu Onorúgame oyérame ju.

¹⁶ Neka alekeri napu'lige Onorúgame 'yuga ra'icha wa'lú cheliera 'yame ju ne, Onorúgame 'we 'la gu'írame kame 'emi.

¹⁷ Neka 'we tani Onorúgame Wa'lula Esukristo O'nola napurigá gu'írimala 'emi, 'lige napurigá 'we ejobénigame nímala, napurigá abé 'la machimela 'emi churigá ka Onorúgame.

¹⁸ Neka 'we tani Onorúgame napurigá 'la gu'írimala 'nata tachiri gite wanápuligo alué ralámuli Onorúgame oyérame, 'lige napurigá

machimela ralámuli chiena 'la semáriga ka alué nejkúrali napu 'ya Onorúgame suwábaga ralámuli aleké oyérame.

¹⁹ Neka 'we tani Onorúgame napurigá machírimala 'emi chiena a'wágame ko Onorúgame Alawala napu 'ya ralámuli napu 'la e'wame ju napu nulá Onorúgame.

²⁰ Alué a'walí napu 'ya ralámuli alué Onorúgame pe aba alué a'walí ju napu 'yáligé Esukristo napu'ligé me'lisuga, napu'ligé ku ajánasa alué Kristo, 'ligé asíbale alé wajtoná napu ajtí Onorúgame alé 'pa rewagachi.

²¹ 'Lige 'yale nóchali napurigá bi'neli neyúriga Wa'lula Nulame nímala me'tigá suwábaga ralámuli 'lige suwábaga alué santo ánjeli napu we'ká nóchali nígame ju,

²² 'lige napurigá senibí nuleme nímala suwábaga ralámuli Onorúgame oyérame.

²³ Ramueka 'la sébali olame niru napu najkí Kristo, alueka kame Wa'lula Nulame 'lige ramueka napurigá pioni neraga niru. Krístoka 'we 'la sébali olale napurigá nulale Onorúgame, 'lige ramueka 'we 'la sébali olame niru napurigá nulá Kristo. Ramueka suwábaga nígame niru napu Kristo nígame ju, 'lige Krístoka suwábaga nígame ju napu Onorúgame nígame ju.

2

Jena ruwimela Páulo ruwíligo Onorúgame ko napu nejime ju a'walí

¹ Abé 'yako, 'émika napurigá suwígame neraga nile tabilé a'lá alawégame nile cha cha nokame nílgame 'emi.

² 'Émika pe Remónisi (Riablo) oyérame nile napurigá nokame nile uché jaré ralámuli Remónisi oyérame, 'lige aminami 'we 'la e'weme nile 'emi alué alawá napu pe 'pami ekárale e'yéname ju, alué alawá napu 'we aneme ju alué ralámuli napurigá tabilé oyéramala Onorúgame.

³ Alarigá nírige ramuéchigó tabilé e'wame nírige napu nulá Onorúgame, pe ramué a'boi cha nokagá. Cha nokame nírige ramué napu chibiyeri nokináliru, pe ramué a'boi na'tálila oyériga. Alekeri gite wa'lú gastigo narépuli ju ramué, napurigá alué uché jaré ralámuli 'we e'níliga e'yéname.

⁴ 'Lige rekó Onorúgame etee ramué alanokiachi Onorúgame yati 'la nejkúrule. Onorúgame 'we 'la galele ramué.

⁵ 'Lige uché bilé alawá nejile Onorúgame napurigá ku 'la ajágame neraga mochiwa ramué a'chigóriga napurigá ku ajánale alué Kristo. Ramueka napurigá suwígame nírige cha cha nokame nílgame ramué, 'we e'nílime. 'Émika 'ma 'la buinárigame ju alé chátiri bowechi alué Onorúgamete napugiti 'we galeme ramué.

⁶ Uché bilé alawá nejile Onorúgame a'chigóriga napurigá 'yale Kristo 'lige a'walí nejile napurigá ramué nulame niwa Kristo nila nochálichí.

⁷ Alarigá nejkúrule Onorúgame najkigá napurigá a'kinana machimela suwábaga ralámuli Onorúgame 'we 'la gu'íria ajtigó Onorúgameka 'we galé ramué, alekeri júlale Kristo Esusi jena

wijchimoba.

⁸ Onorúgame a'walílate 'we 'la buyale 'emi alé chátiri bowechi napugiti 'we 'la bijchígiligame 'emi 'we 'la nejkúrime ko Onorúgame. Tase 'emi a'boi gayénale buyá alé chátiri bowechi, pe Onorúgame 'sile 'emi buyana.

⁹ Pecha 'emi a'boi nochálila gite buyale ko 'emi alé chátiri bowechi, alekeri tabilé 'wesi riólame niwa 'emi.

¹⁰ Onorúgame 'sile ramué 'ya 'we a'lá semátiri 'nátili, 'lige mukúlekuru Kristo Esusi napurigá ramué 'la semáriga ejperélawa 'lige uché jaré ralámuli gu'iriga jena wijchimoba ejperégame, napurigá najkile Onorúgame 'we 'ya.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo bi'lepi alawá alawégame nírgo Kristo Esusi nila

¹¹ Alekeri 'emi napu tabilé jurío ju 'we 'la na'tawa 'we 'yako tabilé nareme níligo 'emi alué Esukristo nejkúrala. 'Lige alué ralámuli jurío napu sikirétigame nile pe'tá isílala wi'chila, alueka anime nile 'emi olagá: «Émika tabilé sikirétigame ju pe'tá isílala wi'chila, 'lige alekeri tabilé gu'irilia 'emi Onorúgamete.»

¹² 'We 'la na'tawa, tabilé ejperégame níligo 'emi alé Israeli anilichi gawichí. 'Émika tabilé nareme nile a'walí napu Kristo nejí jipe. 'Émika tabilé Onorúgame oyéraga ejperégame nile. Tabilé nareme nile semati tábiri napu Onorúgame 'yámorílige bo'né oyérame.

¹³ 'Emi napu tabilé Kristo Esusi oyéraga ejperégame nílige 'we 'yako, jípeko 'la Kristo Esusi

oyérame ju 'emi napugiti Kristo mukúligame 'emi alawala bi'wigá.

14 Kristo 'sile gatea napurigá 'la ganíliga ejperélawa. Jípeko pe bi'lepi 'nátili 'nátaga ejperégame niru rekó jurío ralámuli nírigé jaré 'lige rekó tabilé ralámuli jurío nírigé jaré. 'Ma tabilé na'áuka ejperéliru.

15 Napu'lige Kristo mukusá, gatele napurigá bi'lepi nulalí nerúlamala tase we'ká. Alué juríoka nulale napurigá okaná chojkégame neraga nímala 'emi 'lige jurío ralámuli, nobi jípeko pe bi'lepi chojkégame júkó 'emi 'lige alué jurío ralámuli. Alekeri 'la bi'lepi nulalí a'rele napurigá tase na'áuka ejperélamala.

16 Kristo gatele suwábaga alé bilena gulusichi mukugá, napurigá 'ma tase aminabi nakómala a'naguka saega okaná chojkégame ralámuli, 'lige napurigá pe Onorúgamecho oyérame nímala.

17 Krístoka nawale benírimia ralámuli Onorúgame nila ra'íchali napurigá tabilé na'áwali nerúlamala 'lige napurigá 'la gepúmala 'emi napu tabilé machime ju Onorúgame nila ra'íchali, 'lige aminami napurigá gepúmala alué napu abé 'la machime ju Onorúgame nila ra'íchali.

18 Jípeko suwábaga ramué napu niru jurío 'lige tabilé jurío 'la gainaru Onorúgame 'yuga ra'icha napugiti Kristo mukúligame ramué gu'iriga, 'lige alekeri Kristo Alawala ramué gu'iriguru napurigá 'la gainawa Onorúgame 'yuga ra'icha.

19 Alekeri, Onorúgame tabilé mejkaka sígame neraga eté 'emi. 'Émika 'ma 'la Onorúgame oyérame kame. 'Émika 'ma 'la Onorúgame 'kúchila ju 'lige

a'chigóyéna semáriga naré 'emi napu Onorúgame nila ju.

²⁰ Suwábaga 'emi napu Onorúgame oyérame ju napurigá galí ju 'emi 'we 'la newárigime. Alué ralámuli napu Esusi 'yale nóchali 'lige alué ralámuli napu ruwime nílige napu anele Onorúgame 'we 'ya, alueka ju napurigá alué bilé tegoli napu galí newáwili ju. 'Lige Kristo Esúsika ju alué rejte abé najtékame napu ajchilime ju bilena chijtochi.

²¹ Alueka aminacho we'ká ralámuli wanápame ju napurigá alué ralámuli nímala napurigá Wa'lula Esukristo galila.

²² Alarigá ju 'emi napu'lige o'maka bi'lepi 'nátaga ejperega pe Esukrístocho 'yuga 'nátaga, a'lige o'maka bi'lepi chojkégame ralámuli ju 'emi, 'liko Onorúgame Alawala 'émichi bejtégame ju.

3

Jena ruwimela Páulo beníriligo Onorúgame nila ra'ichali alué ralámuli tabilé jurío

¹ Neka Kristo Esusi ra'ichálila benírima ju 'emi ralámuli tabilé jurío 'we a'lá gu'iriga 'emi, alekeri jena ajtí ne galírale bajcháriga.

² 'Emi 'ma 'la machíleké Onorúgame nóchali 'yáligo ne'chí napurigá 'emi benírimala ne, Onorúgameka 'wéchigo na'temame 'emi.

³ Onorúgameka 'we 'la 'nata asale 'ma abé bajch-abé 'lige jípeko 'ma 'la machiri ne'chí alué napu tabilé 'wesi ralámuli machime nile, napurigá ruyá anié ne alé pe u'kabi osilichi guwánaka ye osilichi.

⁴ Napu'lige ra'íchisa 'emi ye osilí, a'lige machimela 'emi tachiri 'nata asáligo Kristo, alué 'nátili napu tabilé 'wesi ralámuli machile abé 'ya,

⁵ alué 'nátili napu machírile Onorúgame Alawala alué makué oká rió Esusi nochálila nóchame 'lige alué napu ruwime ju napu ané Onorúgame. Onorúgameka tabilé machírile alué 'we 'ya ejperégame ralámuli.

⁶ Regá ju alué 'nátili napu tabilé machiame nírige ramué: napu'lige alué Kristo benírale alué ra'íchali napu ruwime nile a'chigó aliena 'la semáriga gu'íriwili níligo Onorúgamete alué ralámuli jurío 'lige ralámuli tabilé jurío napugiti 'ma 'la bi'lénapi chojkégame kame 'lige 'la bi'lénapi simámili ju rekó jaré jurío ke 'lige rekó jaré tabilé jurío ke, 'ma alarigá gatéligime napurigá anílige 'ya Kristo Esusi.

⁷ Onorúgame 'la 'yálige'é nóchali ne'chí napurigá 'emi benírimala ne ye ra'íchali Esukristo nila. Onorúgameka 'we na'temá ne'chí 'lige alekeri gu'iri ne'chí bo'né a'walílate.

⁸ Neka ju napurigá alué Onorúgame oyérame abé u'tala pe kulí chojkime beníá Onorúgameka abirigáchigo 'yáleko nóchali ne'chí napurigá benírimala ne Onorúgame nila ra'íchali alué ralámuli tabilé jurío, napurigá machimela chiena 'la nejkúrime ko Kristo.

⁹ 'Lige Onorúgame napu suwábaga tábiri newale nulé ne'chí napurigá 'la ma'chígime machírimala ralámuli churigá 'nata asáligo Onorúgame.

¹⁰ Onorúgameka najkí napurigá alué santo ánjeli ramué etega 'la námamala churigá ko Onorúgame 'lige chiena 'la benégame ko 'nátaga Onorúgame.

¹¹ Ye ju napu 'nata asáligo Onorúgame 'we 'yasi,

'lige 'ma 'la sébali ikile napu 'nata asale bo'né Kristo Esusi júliga napu ramué nuleme ju.

12 Kristo mukule ramué neraga, 'lige 'we 'la bi-jchígame niru ramué Kristo ra'ichálila, 'lige alekeri 'we 'la ganíliga ra'ichalia Onorúgame 'yuga.

13 Alekeri tabilé sewépua 'emi rekó 'emi gu'íriga resí ikié ne napugiti alarigá etega 'emi abéchigo 'la e'wame nímime napu najkí Onorúgame.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo Kristo 'we na'temao suwábaga ralámuli

14 Alekeri neka chojkóbaka iligá ra'icha O'nó Onorúgame 'yuga.

15 Onorúgame ju napu suwábaga ralámuli newale 'lige suwábaga santo ánjeli.

16 Alekeri 'we tani ne Onorúgame, napurigá bo'né alawálate 'yawa a'walí 'emi napurigá 'la a'wágame alawégame nímala 'emi,

17 'lige napurigá Kristo 'emi alawálachi be-jtélamala 'lige napurigá 'emi 'we 'la bijchígime nímala Kristo ra'ichálila. Alekeri 'we tani ne Onorúgame napurigá aminabi 'yámala iwérali 'emi. Alarigá 'la 'emi bi'lepi 'nátali 'nata, 'lige 'we 'la galegá eté 'emi uché jaré ralámuli.

18 Abiena tani ne Onorúgame napurigá 'emi 'lige suwábaga uché jaré Kristo oyérame 'la námamala chiena 'la nejkúrame ko Kristo. Ramueka pecha na'tálíko aliena 'la semáriga nejkúrame ko Kristo.

19 Neka 'we tani Onorúgame napurigá 'emi 'la machimela chiena a'lá na'temao Onorúgame 'emi, rekó tabilé siné námalie churigá ko Onorúgame. Najkí ne napurigá tabilé tabiri rokárélamala napu Onorúgame nejímili ju.

20 'We 'la ra'ichasa 'la kápá Onorúgame olagá. 'Lige Onorúgame abé wa'lú nejkúromala tase napurigá ramué tánilia o na'talia. Ramueka 'we 'la 'nátame niru napugiti Onorúgame 'ma 'la nejíligime bo'né Alawala.

21 Suwábaga napu ekí Kristo Esusi oyérame niru, senibí 'we 'la ra'icháwili ju Onorúgame olagá jena wijchimoba 'lige rewagachi. Alarigá nisa 'la kápá.

4

Jena ruwimela Páulo ruwíligo churigá ko Onorúgame oyérlia

1 Neka jena galírale bajcháriga ajtí Wa'lula Esukristo oyérame kóriká. Alekeri nulá ne napurigá 'la sébali olame nímala 'emi napu wanápurigame ju Onorúgamete.

2 Tase gunarume niwa, tabilé siné ayoga e'yénawa uché jaré ralámuli 'yuga, 'we 'la kilí ruyewa rekó ralámuli tabilé 'la námachi. 'La ganíliga járowa 'emi a'bopi.

3 Onorúgame Alawala bi'lepi 'nátili nejime ju 'lige 'la sébali olawa napu nulá alué alawá.

4 Onorúgame Alawálaka pe bi'lepi ju, 'lige suwábaga napu Onorúgame oyérame ju bi'lepi 'nátili na'támili ju, aka Onorúgame wanápulige 'emi semati nejkúrali 'yamia.

5 Pe bi'lepi ju Wa'lula napu ramué nuleme ju, 'lige pe bi'lepi ju alué 'we a'lá 'nátili, tabilé i'té uché bilé, 'lige pe si'nepi ju rewarálime ba'wichí bokobuga Onorúgame oyérimia,

6 'lige pe bi'lepi ju Onorúgame napu suwábaga ramué o'nola ju, 'lige alué ju napu suwábaga e'nagá

ajtime ju 'lige repuka, 'lige pe bi'lepi ju O'nó Onorúgame napu bochígimi ajtí.

⁷ A'pílipi ramué nóchali 'yárigame niru Krístote napurigá gu'íriwa uché jaré ralámuli.

⁸ Alekeri ye ra'íchali Onorúgame nila regá aní:

Alué napu simile 'pa rewagachi,
'ma o'tole alué Remónisite cha'piruga mochígame,
'lige nóchali 'yale bo'né Onorúgame oyérame jena
ejperégame.

⁹ ¿Choniamé mayé 'emi alué ra'íchali regá anime «simile 'pa rewagachi»? Alué ra'íchalika regá anime kérékuru, 'pákana rewagáchika re'kínagame nílgo.

¹⁰ 'Liko alué napu re'kínale 'pákana rewagáchikana pe aba alué ju napu simile 'pa rewagachi bochígimi nulame nimia.

¹¹ 'Lige alué bo'né rewigáchika re'kínigame nóchali 'yale a'pili ralámuli, napurigá jaré nulame nímala Esukristo nochálilachi, 'lige jaré napurigá nareme nímala Onorúgame ra'íchálila, 'lige jaré napurigá benírame nímala ralámuli napu tabilé oyérame ju Onorúgame, 'lige jaré napurigá alé re'obachi nóchame nímala ralámuli gu'íriga Onorúgame oyérame 'lige beníriga.

¹² Alué rewagáchika re'kínagame alieri nóchali 'yale alué oyérame ralámuli napurigá aminabi námamala Onorúgame nila ra'íchali 'lige napurigá gu'írimala alué uché jaré ralámuli Onorúgame oyérame,

¹³ napusí suwábaga ramué 'la oyérisiká Onorúgame 'lige 'la benisuga churigá ko

Onorúgame Inolá, a'lige si na'tawa bi'lepi 'nátili pe Kristo na'tálilacho.

14 Napu'lige 'ma benisuga churigá ko Onorúgame Inolá, a'lige 'ma tabilé niwa napurigá u'kuchí napu yati se'nú rejcholi cha'pime ju 'lige napu pe chibi ikime ju pe se'nú rejcholi cha'pisá, pe e'karúgame rejcholi oyérasa, alué ralámuli 'yégame nila ra'íchali napu 'we jebénigame ju 'yégiga uché jaré ralámuli.

15 Iligá ramueka 'we 'la bijchiá ra'ichawa 'we 'la niraga ralámuli. 'Lige alarigá aminacho 'we 'la e'wiwa napu nulá Kristo napu ramué nuleme ju.

16 'Lige alué ju napu gu'iri a'pílipi ramué napurigá nochawa ramué napurigá nulá Onorúgame. 'Lige nejkuri napurigá gu'íriwa uché jaré ralámuli napurigá 'la bi'lepi 'nátili 'nátame nímalá. Napu'lige o'maka 'la bi'lepi 'nátili 'nátaga ejperélisiká 'we 'la niraga uché jaré ralámuli 'lige 'we 'la nóchiga alué nóchali napu Onorúgame nejí 'liko 'la semáriga ma'chíname ju bilé nóchali.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo 'ma tabilé ejperéliwili ko napurigá ralámuli tabilé oyérame Esukristo

17 Neka rejcholi nejí napu nulá Wa'lula Esukristo, neka najkí napurigá 'ma tase aminabi ejperélamala 'emi napurigá alué ralámuli napu tabilé oyérame ju Onorúgame, alué napu ejperégame ju pe napurigá a'boi 'nata,

18 'lige alué ralámulika napurigá chónigichi ejperégame ju. Alué ralámulika tabilé Onorúgame oyériga ejperégame ju, pe se'nú 'nátili 'nátaga ejperégame ju tase alué 'nátili Onorúgame nejílala,

alueka pecha bijchígime kame 'la ruilía napu najkí Onorúgame cha se'nú 'nátili oyérame kame.

19 'Ma tabilé 'la 'nata alué ralámuli, chibi noká napu nokanali a'boi. Alueka tabilé chenili rekó alanokae pe aminami chibi nokogá e'yéname ju.

20 'Émika tabiléchigo alarigá nokimea oyérale ko Kristo.

21 'Émika 'we 'la 'nátaga gepule chieri ko Esusi 'lige 'we 'la benile 'emi tachiri chu'simio nawáligo Esusi.

22 'Émika beníriliru napurigá a'rémala 'emi alué 'nátili napu 'emi 'nátame nílige 'ya, alué 'nátili pe chátiri bowechi o'tome ju 'emi.

23 Beníriliru 'emi napurigá Kristo nila 'nátili na'támala 'emi napurigá nuevo neraga níkala 'emi.

24 'Lige abiena beníriliru 'emi napurigá 'la sébali olame níkala 'emi napurigá najkí Onorúgame, tase napurigá najkí uché jaré ralámuli.

25 Alekeri tase 'yégame niwa, iligá 'la bijchígili ra'íchali ra'ichawa 'emi a'bopi, napugiti suwábaga Kristo oyérame nírigime.

26 Napu'lige ayósiga tase chibi 'sípua 'lige aminami tase rukuchégame ayowa.

27 Tase e'wawa Remónisi napurigá e'karúgamea 'nátili nejímala.

28 Alué napu chigome ju 'ma a'rémili ju chigoa, abé a'lá ju nochalia 'nalina napurigá 'la mépua napu najkí 'emi. Alarigá nóchaga 'la umubámala gu'iria 'emi uché jaré ralámuli napu tabilé nígame ju.

29 Tase chátiri ra'íchali ra'ichawa, 'we a'lá semátiri rejcholi beníriwa 'nalina alué ralámuli.

30 Tase sewétiwa Onorúgame Alawala. Onorúgameka bo'né Alawala 'yale 'emi. 'Ma Onorúgame Alawala alawégame nísaká 'emi 'liko Onorúgame 'kúchila júkuru 'emi, 'lige Onorúgameka tebúmala 'emi napusí ku nawachi Kristo 'emi o'tomea 'pa rewagachi.

31 Tabilé e'karúgame 'nátili 'nata asiboa. 'Ma a'rewa ayoa. 'Ma tase oparúgame niwa. 'Ma tase ayónime niwa ralámuli, 'ma a'rewa alué 'nátili.

32 'La a'ká ralámuli niwa, 'la nakúriga ejperégame niwa 'emi a'boi 'lige 'la e'kawa 'emi a'bopi cha nokágame níriká, a'chigóriga napurigá Onorúgame e'kale 'emi Kristo júlaga napurigá 'la gu'írimala 'emi.

5

Jena ruwimela Páulo ruwíligo churigá ejperélimili ko Onorúgame oyérame ralámuli

1 'Emi napu Onorúgame 'kúchila ju, napu Onorúgame 'we galegá eté, 'la a'chigóriga 'nátame niwa napurigá Onorúgame.

2 'La ganíliga e'yénawa 'la na'temaka a'bopi, napurigá alué Kristo 'la na'temale ramué, 'lige bilena gulusichi mukule ramué gu'iriga. Esukrístoka nile napurigá bilé ajágame Onorúgame kógilime, alarigá nile napu'lige gulusichi mukiá. Onorúgameka 'la nirale alarigá ikichi Esusi.

3 'Emi napu Onorúgame oyérame ju, 'émika 'we a'lá sébili olámili ju. Tabilé na'támili ju 'emi e'sena umugí 'yuga okólime napu tabilé a'boi 'yula ju 'lige tabilé ra'ichámili ju 'emi alué chibi nokiamé nibilé korúmili ju 'emi e'karúgamea tábiri.

⁴ Tabilé ra'ichawa se'nú chátiri tábiri ruwime ra'íchali, alué ra'íchali napu pe alué tonto ralámuli ra'íchame ju, iligá regá aniá mochiwa: «Onorúgame 'we 'la nejkúrame ju 'lige bi'neli neyúriga Wa'lula ju ramué nuleme.»

⁵ Émi 'we a'lá machí alué napu we'ká umugí 'yuga okome ju tase a'boi 'yula, 'lige alué cha nokame, 'lige 'we korume e'karúgame tábiri, 'la machí 'emi 'we chátiri ko alarigá nokiá. Alarigá nokiáká tabilé nirálime ju Onorúgame. 'Lige alekeri tabilé nuléwili ju 'emi Onorúgamete nibilé Krístote.

⁶ Tabilé a'rewa napurigá bilé ralámuli se'winátiri ra'íchali ruwimela, pe 'yégalí. Napu'lige alué 'yégalí ra'íchali oyérisiga, a'lige nejime ju Onorúgame gastigo napugiti 'ma tase e'wame nímime alué ralámuli napu Onorúgame najkí.

⁷ A'lígeko tabilé oyérawa alué 'nátíli napu 'we chátiri ju.

⁸ 'Yako 'emi 'la oyérame nile alué 'yégalí ra'íchali, 'lige jípeko 'la bi'lígame bowé najátaga ejperégame ju 'emi, 'máchigo 'la gu'íriligime 'emi alué Wa'lula Esukrístote. 'La suériga ejperélawa, napurigá oyérame niru alué tabilé 'yégalí.

⁹ 'La suériga ejperégame níriká, 'liko uché jaré ralámuli a'chigó nokimélachigó, 'we 'la suériga ejperélamala napurigá najkí Onorúgame, tabilé oyériga ejperélamala alué 'yégalí ra'íchali.

¹⁰ Aminacho 'la beniboa tachiri galeme ko Onorúgame.

¹¹ Tabilé gompaniérola niwa alué i'níliga e'yéname ralámuli alué napu pe 'yégalí benírime ju napugiti pe chónali neraga kame alueka, iligá

'émika 'we 'la ruyewa tabilé 'la ko alanokiá.

¹² 'We chijunárume ju ruwá 'we i'níliga e'yéneo ralámuli a'minami chíbika.

¹³ Napu'lige bilé ralámuli 'we 'la benisá Onorúgame nila ra'íchali machime ju chieri ra'íchali tabilé 'la ko 'lige chieri ra'íchali 'la ko napu ralámuli benírame ju.

¹⁴ Onorúgame nila ra'íchalika ju napurigá bilé rajilí napu rajilime ju chóniga ilígichi. Alekeri bilé ra'íchali abé 'ya osirúgime, regá anime ju:

'Ma busá, mué napu gojchigá bo'ílige,

'ma asísiwa mué napu bo'í alé napu bi'tí suwígame*
'lige Kristo 'we 'la gu'írimala mué.

¹⁵ A'liko 'we 'la 'nátaga e'yénawa, tase ejperéliwa napurigá ejperégame ju alué ralámuli napu tabilé e'wame ju Onorúgame nila ra'íchali, iligá ejperéliwa napurigá ejperégame ju alué ralámuli napu 'we a'lá e'wame ju Onorúgame nila ra'íchali.

¹⁶ Senibí 'nátaga mochiwa uché jaré gu'írilime napugiti we'ká ralámuli mochígemempá 'we cha nokame.

¹⁷ Tabilé tonto niwa. 'We 'la na'tawa suwábaga. 'La machigá mochiwa suwábaga napu najkí Wa'lula Esukristo.

¹⁸ Tase rekuka bajiwa napugiti 'lige rekusa pe chibi nokame ju 'emi. Abé a'lá ju Onorúgame Alawala 'emi nulea.

¹⁹ Napu'lige napaísa Onorúgame nila ra'íchali benimea, 'la wikarawa Onorúgame wikala napu wikarálige Rabí. 'Lige aminami wikarawa napurigá wikarame ju alué uché jaré Esukristo

---

* **5:14** Ye ra'íchalika pe anime kéré: «Tabilé 'yuga einawa mué napu tabilé oyérame ju Onorúgame.»

oyérame ruigá Onorúgame 'we 'la nejkúrame ko. 'Lige aminami wikarawa Onorúgame Alawala ne-jisa 'nátili napurigá wikarawa.

²⁰ Senibí wa'lú cheliera 'yawa O'nó Onorúgame napugiti 'émika nulélime kame Wa'lula Esukrístote.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo churigá ejperélimili ko Onorúgame oyérame

²¹ 'Emi napu 'la nirame ju Kristo, a'chigóriga nirawa 'emi a'bopi.

²² Alué umugí napu 'yúgame ju rió, 'la e'wame nímala alué rió nulachi, napurigá e'wame ju Wa'lula Esukristo nulachi.

²³ Krístoka suwábaga bo'né oyérame nuleme ju 'lige alué 'sime ju a'kabá jawa ralámuli, 'lige Krístoka 'la lisensia 'yale rió napurigá nulame nímala bo'né bejtélachi.

²⁴ Ralámuli Kristo oyérame 'we 'la sébali olame ju suwábaga napu Kristo najkí. A'chigóriga ju bilé mukí napu rió 'yúgame ju, 'we 'la e'wámili ju alué rió nulachi.

²⁵ Suwábaga 'emi napu mukí 'yúgame ju, 'we 'la galewa 'emi alué mukí bo'né 'yula, a'chigóriga napurigá Kristo 'we 'la na'temale 'emi. Alueka mukúlekuru 'emi gu'íriga.

²⁶ Alarigá mukule ramué wanápamia napurigá ramué 'la alekecho oyérame niwa. Ramué alawala bi'wélikuru napu 'lige ramué oyérisiga Onorúgame nila ra'íchali.

²⁷ Krístoka mukúlekuru ralámuli alawala bi'wigá napurigá 'we 'la sébali olame nímala, tabilé chátiri 'nátame. Wanápale napurigá pe alekecho oyérame nímala.

²⁸ Napurigá bilé rió 'we galeme ju bo'né, alarigá galémili júkuruchigó alué bo'né upila. Bilé rió napu 'we galeme ju bo'né upila, abiena 'we galeme ju bo'nepi.

²⁹ Tabilé 'wesi rió gichime ju bo'nepi, 'we 'la repume ju 'nalina go'ame i'gá. Krístoka abiena 'la suériga repume ju ramué

³⁰ napugiti ramueka Kristo oyérame nírigime.

³¹ Aka regá aniché Onorúgame nila ra'íchali 'we 'ya osirúgime: «Bilé rió napu newime ju bilé mukí 'yuga, o'nola a'rémili ju napurigá napaíka mochímala pe okaka, 'lige bi'lepi 'nátili na'támili ju.»†

³² Onorúgame abé 'yako tabilé benírale ramué tachiri ruwime ko ye ra'íchali, alekeri 'we nóchali kame ju beniaa ye ra'íchali nobi 'wéchigo 'we 'la bi-jchiá júkó. Ye ra'íchalika 'we 'la ruyame ju churigá ka Kristo 'lige alué oyérame.

³³ 'Lige abiena ruwime ju bilé rió 'we 'la repúmili ko bo'né 'yula 'lige 'la galegá napurigá bo'né. 'Lige alué mukika 'we 'la nirámili júkuru bo'né 'yula.

6

Jena ruwimela Páulo ruwíligo churigá ejperélimio ralámuli a'boi ejperélachi alué Onorúgame oyérame

¹ 'Emi 'kuchi 'we 'la e'wawa napu'lige 'emi o'nola nulachi. Alarigá ju napu'lige Wa'lula Esukristo nulachi.

²⁻³ Napu'lige Onorúgame 'yale Moisesi alué makué nulalí, alué bilé nulalí nulá 'we 'la nirálime ko ramué o'nola, 'lige ruwí alarigá olásiká 'we

---

† 5:31 E'nesi Génesis 2:24.

'la ganíliga ejperérawili ko we'ká bamí. Uché jaré nulalí, tabilé ruwime ju chukiboli ko 'la sébali olásiká, nobi yeka 'wéchigo 'la ruwime júkó.

⁴ 'Lige 'emi napu 'kúchigame ju, tase iwégame ne'ochawa 'emi 'kúchila, pecha 'la nímalawé alar-igáká, abé 'la ju gu'írilia 'lige rejcholi i'lía, 'lige benírilia napurigá najkí Wa'lula Esukristo.

⁵ 'Emi ralámuli napu ralirúgame ju napurigá nochámala tabilé meka, 'we 'la e'wiwa alué rió nóchali nígame, 'la niraga etewa alué nóchali nígame napurigá Kristo.

⁶ Tase pe napu'lige etelia 'emi, tase pe a'lígecho 'la sébali olame niwa pe napurigá 'la suériga ra'ichámala 'emi olagá. Iligá 'we 'la sébali olame niwa senibí napurigá Krístote ralirúgame neraga, 'we 'la Onorúgame oyériga.

⁷ 'La ganíliga newawa bilé nóchali napurigá nochálime ju Wa'lula Esukristo nochálila.

⁸ 'Emi 'we 'la machí 'we 'la gu'irimio Onorúgame 'emi 'we 'la sébali olame nísaká rekó pe ralirúgame ke 'emi o tabilé ralirúgame ke.

⁹ Alué nóchali nígame 'we 'la suériga repúmili júkuru 'emi nóchame napu ekí 'emi ralale nochárimia, tase ayóniga. 'We 'la nélegá nokísiwa 'emi Onorúgame ko wa'lula nuleme 'lige aminami alué ralirúgame ralámuli nuleme, alué napu ju Onorúgame 'pa rewagachi ajtígame, 'lige Onorúgameka tabilé chélegá eteme ju rekó jaré ralirúgame kachi o rekó jaré wa'lula nóchali nígame kachi.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo chu'símili ko bilé ralámuli Onorúgame oyérame napurigá tabilé

uméramala Remónisi na'tálila

10 'Lige jípeko uché pe u'kabi rejcholi ruyeme ne 'emi napurigá 'la suériga nokísiwa jena gawichí. 'La a'wagá mochiwa, 'la narépuwa alué nejkúrali napu nejí Wa'lula Esukristo.

11 'We 'la tániga nokísiwa iwérali Onorúgame, napurigá tabilé neyúrimala Remónisi na'tálila.

12 Pecha ralámuli sayega mochírigime, Remónisi sayega mochiru, 'lige Remónisi gompaniérola napu tabilé etérume ju, napu 'ma nulea mochí we'ká ralámuli jena wijchimoba.

13 Alekeri 'la tániga nokísiwa iwérali alué Onorúgame, napurigá tabilé neyúrimala Remónisi na'tálila. Alarigaka 'la anachámala 'emi napu'lige sebasa resiti raweli, napugiti 'ma 'la iwega mochímime 'emi.

14 'Liko 'la iwega mochiwa, 'la bi'lepi 'nátili 'nátaga. Napu aní Onorúgame 'la bijchiá ju, 'lige Onorúgameka 'la sébali olame ju bilé tábiri 'la sébali olame orisá.

15 Senibí 'la 'nátaga mochiwa Onorúgame nila ra'íchali benírimia ralámuli napurigá tabilé we'ká 'nátaga mochímala.

16 'Emi 'we 'la bijchígisaká napu aní Onorúgame 'lige 'la sébali olásaká 'emi napurigá najkí Onorúgame 'liko 'la tabilé umériwa 'emi Remónisi na'tálilate.

17 Onorúgame 'ma bi'wésaká 'emi alawala 'lige 'emi 'we 'la námame nisa Onorúgame nila ra'íchali 'liko 'emi 'la umérimala Remónisi na'tálila.

18 Tabilé a'rewa Onorúgame 'yuga ra'icha 'lige iwérali tania, Onorúgame senibí tániwa nejkúrali, Onorúgame Alawala 'we la nejkúrimala. 'We 'la

'nátaga mochiwa, tabilé guwana rujsuka, 'lige 'we tániwa Onorúgame napurigá gu'írimala suwábaga napu Onorúgame oyérame ju.

19 Tániwachigó Onorúgame napurigá ne'chí gu'írimala napurigá 'la tabilé majaga benírimala ne Onorúgame nila ra'íchali, alué ra'íchali napu tabilé 'cho 'la námame ju ralámuli.

20 Onorúgame 'ya ne'chí ye nóchali napurigá ralámuli benírima ne Onorúgame nila ra'íchali, alekeri galírale bajcháriga ajtí ne jipe. 'We tániwa Onorúgame napurigá tabilé majaga ra'ichámala ne, 'lige aminami napurigá 'la benagá ra'ichámala ne.

21 Neka najkí napurigá 'emi 'we 'la machimela chieti ajtigó 'lige chu'siá ajtigó ne, alekeri jula ne alemi Tíkiko anilime rió, napu 'we 'la oyérame ju Wa'lula Esukristo napurigá ne.

22 Neka tabilé najkí napurigá seweka mochímala 'emi. Neka najkí 'lina napurigá 'emi abichilubi 'we iwériga nokísimala Onorúgame oyeria.

23 Suwábaga 'emi napu Onorúgame oyérame ju napurigá ne, 'we 'la gu'írasa 'la kápá O'nó Onorúgame 'lige Wa'lula Esukristo napurigá tabilé e'karúgamea 'nata mochímala 'emi. 'La ganíliga etesa 'la kápá Onorúgame 'lige Esukristo napugiti 'émika 'ma 'la bijchígame kame Onorúgame nila ra'íchali.

24 Onorúgame 'we 'la gu'írasa 'la kápá suwábaga 'emi napu senibí 'we 'la niraga eteme ju Wa'lula Esukristo.

Pe ekí júpá ye ra'íchali. Wa'lú cheliérabá.

Onorúgame nila ra'ichali
New Testament in Tarahumara, Western
(MX:tac:Tarahumara, Western)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tarahumara, Western

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tarahumara Baja [tac], Mexico

Copyright Information

©Wycliffe Bible Translators, Inc. 2008

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tarahumara, Western

©Wycliffe Bible Translators, Inc. 2008

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
5abd0d10-18f8-5f78-aab1-438647421555